

## מקורות לעיון במס' שבת: פרק חבית

דף כד

מ. זילברמן

ניסן תשע"ד

(קמט.). **שטרי הדיוטות (ב)**. פסק המג"א (סי' ש"א סק"ד כפי שביאר הפמ"ג) דכתב תחת הדיוקני מותר לקרותו בשבת אם ענג היא לו. ועוד כתב (סי' ש"ז ס"ק ט"ז) דמותר לשמש לקרוא לסעודה מתוך הכתב כי כמו שמצינו דחשבונות של מצוה מותרים בשבת, כך קריאה בדבר שרק אסור מגזירה אטו שטרי חשבונות מותר במקום מצוה. וכן כתב (סי' שכ"ג סק"ה) לגבי גבאי צדקה דיש מקום להתיר קריאה בפתקאות להכריז הנודרים בשבת. ולכאורה דברי המג"א מבוססים על הבנה דאיסור קריאה בשטרי הדיוטות הוא משום ממצוא חפצך, ולא משום גזירה שמא ימחק, ובוה מצינו היתר במקום מצוה או ענג שבת, דאילו לטעם שמא ימחק מ"ש. וכן כתב הפמ"ג (א"א ס"ק ט"ז). [ובמ"ב (ס"ק מ"ז) הביא מהשערי תשובה דאפי' לסעודת רשות על השמש לא גזרו שלא יבואו לידי מעשה כמו קמצא ובר קמצא].

ובחזון עובדיה (שבת ח"ו עמ' ס"ח שיו"ל לאחרונה אחרי פטירת הגרי"ע זצ"ל) הביא סמוכין לשיטת המג"א מתה"ד (סי' ס"א) שכתב דאף דאסור להרבות בשיחה בטלה בשבת אם יש בני אדם המתענגים "כשמדברים ומספרים שמועות מהמלכים ושרים ומלחמותיהם וכה"ג" (פוליטיקה בלע"ז) מותר. והניח הגרע"י דה"ה לענין קריאת כתב תחת הדיוקני, אך לכאורה יש לחלק ע"פ דברי השו"ע הרב לקמן.

בשו"ע הרב (קו"א סי' ש"א אות ב') תמה על המג"א, "צע"ג היכי שרי משום עונג שבת גזרה דשמא יקרא בשטרי הדיוטות ... וא"כ נשרי נמי מקח וממכר לצורך ענג שבת כשאי אפשר לקנות בדרך היתר בהקפה וח"ו ישתקע הדבר שלא התירו משום ענג אלא דברים שאיסורם הוא משם דרך חול כגון שלא יהא דיבורך (עיין סי' ש"ז ס"א בהג"ה) והילוכך בשבת כבחול דכשמתענג בהם יש כאן ענין ענג שבת ולא דרך חול אבל שאר כל האיסורים היוצאים מפסוק זה אם תשיב כו' אפילו הגזרות שגזרו חכמים בשבילם לסייג פשיטא דלא דחינו להו משום מצות ענג שהיא מצוה הבאה בעבירה". ונראה בדעת המג"א דס"ל דלענין שטרי הדיוטות גופא, דהיינו שטרי מקח וממכר, אין היתר אפ"ל במקום ענג או מקום מצוה, אבל בהא דאסור אטו שטרי הדיוטות, הואיל ושטרי הדיוטות אסורים משום ממצוא חפצך ודברו דבר, יש היתר במקום שענג הוא לו.

ולענין קריאת עיתונים בשבת המקילים או המלמדים זכות על המקילים הביאו דברי המג"א. ובמ"מ (סי' ש"ז ס"ק ס"ג) כתב דאף דהשבו"י (ח"ג סי' כ"ג) הקיל בזה הרבה אחרונים אוסרים משום שהם כוללים דברי משא ומתן האסורים בקריאה לכו"ע. [ואף בשבו"י לא התייחס לעיתון הכולל דברי משא ומתן]. כך הסיק בשו"ת שאלת יעב"ץ (ח"א סי' קס"ב), דאף אם "יזהר מלעיין בדברים הללו הנזכרים ונתירנו בשאר י"ל סחור סחור לכרמא לא תקרב בפרטות לסוחרים שכל הבטתם בהם הוא בשביל כך". ומ"מ פסק בשש"כ (מהדורא ב' פכ"ט סמ"ו) דמעיקר הדין מותר לקרוא בעיתון אם לא יסתכל בעניני מקח וממכר, ואם אין בעיתון דברי מו"מ כלל יש להתיר יותר ברווחה.

ידוע מה שסיפר בעל התורה תמימה בספרו מקור ברוך (שתרגמו חלק ממנו לאנגלית בשם דודי הנצי"ב) שהנצי"ב הי' נוהג לקריא בעיתונים בשבת. וידוע הפולמוס שנגרם לאחר שהדפיסו את זה באנגלית. אבל ראיתי לאחרונה מאמר שהופיע ב"ספרים בלאג" שציין לתשובה מהנצי"ב (שנדפס בקובץ עיטור סופרים בעריכת הרב אברהם יצחק הכהן קוק תרמ"ח עמ' יא:-יב.) שבו כתב דמותר לעיין בעיתונים בשבת, והעיר דמדוייק בלשון הגמ' שכתב שתחת הדיוקני אסור ב"קריאה" ואילו דיוקנא עצמו אסור ב"הסתכלות". והבין בזה דקריאה פירושו בקול. ודיוק זה כתב בחי' מרומי שדה (קטז: ד"ה והנה) אך בלי ההשלכה למעשה. וכן כתב הנצי"ב בתשובה שנדפס בשו"ת בכורי שלמה (ח"א סי' ב') וסיים שם שבא להצדיק מנהג ישראל שהוא נגד פסק השו"ע.

### החבורה הבאה תתקיים אי"ה בליל שני בשעה 9:25 בG303

הנושא: ממצוא חפצך (קנ.)

### עיקר תוס' פרק חבית ושואל ומי שהחשיך

(קמג:) ובלבד, הלכה, שמשך  
(קמד:) חולב  
(קמה:) כבשים, ור' יוחנן  
(קמו:) שובר, מתיר  
(קמו:) משום, מי שנשרו  
(קמז:) המנער, היוצא, מהו  
(קמז:) דתניא  
(קמח:) שואל, איתקין  
(קמח:) גיפרוס, לא מספקין, והא  
(קמט:) בשטרי, אילימא, לעולם, ודיוקני, בני חבורה  
(קמט:) מטילין  
(קנ.) ור' יהושע, אומר, ודיבור, ואמר  
(קנ:) ואין, אבל, בשלמא, במחובר  
(קנא:) אין, נכרי, אא"כ  
(קנג:) מי שהחשיך  
(קנג:) בו ביום  
(קנד:) בלאו  
(קנד:) שתיים  
(קנה:) למטה, רב יהודה  
(קנה:) אין אובסין  
(קנו:) מהו לפרק, אין מזל  
(קנו:) כלדאי, ר' יהודה, והא אמר ר' יוחנן קמא  
(קנז:) לבר, הלקטי